

Megnyitóbeszéd a *Gimnázium 80* fotóprojekt bemutatásakor

Pannonhalmi Bencés Gimnázium, 2020. október 10.

„Egy portré! Mi lehet egyszerűbb és összetettebb, nyilvánvalóbb és mélyebb.”

– Charles Baudelaire

Amikor először leültünk Barcza Istvánnal és Konrád atyával, és István elmesélte a Gimnázium 80 fotóprojekt gondolatát nagyon megtetszett az ötlet, de szkeptikus voltam, hogy mind a hetvenegy végzett évfolyamból sikerül-e majd fotógép elé ültetni valakit. István nagyon magabiztos volt és amikor tovább erősködtem, akkor csak annyit mondott, hogy higgyem el, „a bencések mások, ott lesz mindenki”. Mivel itt állunk a megnyitón, jól látszik, hogy Istvánnak volt igaza és úgy tűnik, hogy a bencések tényleg mások.

Azon töprengtem, hogy honnan táplálkozott István elsöprő önbizalma és a választ az idei ballagáson elhangzott nagy horderejű beszédben találtam meg. Most nem *arra* a beszédre gondolok, bár az is nagyon erős volt, hanem Albin atya búcsúztatójára, amiben arról beszélt, hogy a rítusokon keresztül hogyan mutatkozik meg a hagyomány. Érzékletes példát hozott egy képzeletbeli történettel, amiben egy bencés öregdiák 70 évvel a ballagása után visszatér Pannonhalmára, szembe találkozik egy számára ismeretlen szerzetessel és ha így köszön: *Laudetur Iesus Christus!*, akkor érkezik majd a jól ismert válasz: *In aeternum, amen!* egy mosoly kíséretében. Számomra ebből a példából vált világossá, hogy akik itt töltötték diákéveiket, azok nem csak egy baráti társaság, nem csak egy osztály, nem csak egy iskola közösségébe tartoznak, hanem egy nagyobb hagyományba eresztenek gyökeret. Ez a hagyomány pedig van olyan erős, hogy az érettségi után 40-50-60 évvel is fontosnak tartják, hogy egy ilyen lehetőségkor felmutassák, ennek a közösségnek a tagjai, ide tartoznak.

Érdeemes arról is elgondolkozni, hogy miért pont egy fotóprojekttel emeli ki a 80. évfordulót az iskola. Lehetett volna nyolcvan fát ültetni az arborétumban, de bevészthették volna a négyezer öregdiák aláírását az iskola falába is. Azt hiszem, hogy a fotó egy olyan eszköz, amin keresztül – grafológiai előképzettség nélkül is – le tudjuk olvasni azokat a jegyeket a falon lévő portrékról ránk visszanéző arcokról, amelyek megmutatják, hogy milyen sokféle ez a közösség, mennyi különböző életút adatott a tagjainak. Egyúttal kiválóan alkalmas egy ilyen fotókollázs arra is, hogy a hasonlóságokat keressük a fényképeken és segítségével bejárjuk egy képzeletbeli bencés öregdiák életútját húsztól kilencvenig.

A valódi titka a portréfotónak pedig éppen ez, hogy engedhetünk annak az elemi vágynak – ami leginkább a mozgólépcsőn fog el bennünket –, hogy szemérmetlenül a másik ember arcába bámulhassunk. Úgy megmustrálhassunk valakit, ahogy azt a való életben valószínűleg soha nem tehetnénk meg. Erre pedig azért van módunk, mert ezek az emberek jól tudva, hogy fotóik a gimnázium folyosóján kiakasztva sokféle gondolatfolyam céltáblái lesznek majd, mégis tálcán kínálták fel magukat, arcukról leolvasható történetüket. Így jöhetett létre az a kollektív portré, amin lehetne a négyezerből bármelyik hetvenegy öregdiák, hiszen valójában nem külön-külön ábrázolja őket ez a képcsokor, hanem egy közösséget mutat be.

Virágvölgyi István